

Nr 65.

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående statens övertagande av vintervägunderhållet på vissa enskilda vägar, som användas för allmän trafik.

(2:a avd.)

I två inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 46 av herr *Svedberg m. fl.* och II: 70 av herr *Nilsson* i Varuträsk *m. fl.*, har hemställts, »att riksdagen måtte besluta skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om en skyndsam utredning angående statens övertagande av vintervägunderhållet på de enskilda vägar, som användas för allmän trafik och äro byggda på sådant sätt, att motorplogning kan förekomma, samt om framläggande av de förslag, vartill utredningen kan föranleda».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för nämnda yrkande får utskottet i den mån ej därför redogöres i det följande, hänvisa till motionerna.

Enligt kungörelsen den 3 december 1943 (nr 800) angående statsbidrag till enskild väghållning lämnas i mån av tillgång å därtill anslagna medel statsbidrag till, bland annat, vägunderhåll och vinterväghållning å enskilda vägar (underhållsbidrag). Underhållsbidrag beviljas att årligen utgå med 60 procent — i vissa fall 75 procent — av den kostnad, vartill underhållet av vägen skäligen må skattas. Bidrag till vinterväghållning utgår oberoende av om vägen skall hållas öppen för motorfordon eller för enbart fordon med dragare.

Vid 1947 års riksdag väcktes två likalydande motioner, nr I: 48 och II: 97, i samma ämne som det nu förevarande. Statsutskottet, till vilket motionerna hänvisades, erinrade i sitt utlåtande nr 6, punkt 19, om den möjlighet som stode enskilda och kommunala väghållningsskyldiga till buds att till självkostnadspris förhyra maskiner och redskap hos vägförvaltningarna i den mån detta vore möjligt med hänsyn till det nuvarande underhållsarbetet. Under hänvisning till 1946 års riksdags uttalande att riksdagen förutsatte att lämpliga maskiner i erforderlig omfattning skulle kunna tillhandahållas i angivna syfte samt att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ägnade detta spörsmål fortsatt uppmärksamhet, avstyrkte utskottet bifall till ifrågakvarande motioner. Reservation mot utskottets beslut anfördes.

Vid ärendets behandling i kamrarna biföll första kammaren vad utskottet föreslagit medan andra kammaren biföll reservationen. Då kamrarna sålunda stannat i skiljaktiga beslut förföll frågan.

Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat utlåtanden över motionerna från statskontoret samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Statskontoret har anfört, att ämbetsverket icke funne det tillrådligt, att staten i nuvarande statsekonomiska läge påtoge sig ökade skyldigheter med avseende på vägunderhållet. Redan med hänsyn härtill har statskontoret ansett sig böra avstyrka utredning i det av motionärerna angivna syftet.

Jämväl *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* har avstyrkt bifall till motionerna och såsom motivering härför anfört följande.

Genom gällande bestämmelser angående statsbidrag till enskild väghållning torde de enskilda väghållarna ha beretts möjlighet att ordna sin vinterväghållning på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt.

En utvidgning av den allmänna vinterväghållningen på sätt motionärerna tänkt sig skulle medföra behov av antingen en betydande utökning av vägväsendets maskinpark och personal eller ock att i än högre grad än för närvarande anlita enskilda plogentreprenörer. På grund av nu rådande importsvårigheter torde en erforderlig ökning av maskinparken icke kunna ske. Den anskaffning av nya maskiner, som för närvarande är möjlig, torde icke vara större än att den tas i anspråk för ersättning av förslitna maskiner och maskindelar, så att den nuvarande maskinparken kan vidmakthållas. För den av motionärerna ifrågasatta utvidgade vinterväghållningen måste alltså enskilda plogentreprenörer anlitas.

I anslutning till vad nu anförts vill styrelsen erinra om att vägförvaltningarna i stor omfattning åtagit sig att mot ersättning för självkostnaderna utföra vinterväghållning åt enskilda väghållare. Vägförvaltningarna låta sig angeläget vara att i största möjliga utsträckning bifalla enskilda väghållares begäran om plogningshjälp. Från vägförvaltningarnas sida är det emellertid önskvärt att framställning om sådan hjälp göres i god tid före plogningssäsongens början och innan vägförvaltningarnas arbete med planläggning av plogningsarbetet påbörjas. En framställning om plogningshjälp bör avse hela plogningssäsongen. Sedan en vägförvaltning uppgjort sitt plogningsprogram för säsongen har den i regel mycket svårt att åtaga sig plogning utanför detta program, i synnerhet om plogningshjälp begäres i samband med starkt snöfall eller då maskinparken eljest måste utnyttjas till det yttersta för fullgörandet av förvaltningens egna uppgifter. Om plogning av de enskilda och allmänna vägarna kan utföras i ett sammanhang förbilligas kostnaderna för de enskilda väghållarna, när någon kostnad för framkörning till och återkörning från den enskilda vägen då icke behöves uppkomma. Det må dock framhållas att det icke alltid låter sig göra att utföra plogning på nu antytt sätt. I plogningsprogrammen måste nämligen de allmänna vägarna i allmänhetens intresse som regel givas företräde vid plogningen.

I sådana fall då vägförvaltningen icke har möjlighet att själv ombesörja plogning av enskild väg, står vägförvaltningen till tjänst med råd angående uppgörande av plogningskontrakt m. m. I mån av tillgång kan vägförvaltningen även mot fastställd hyra ställa plogningsaggregat till enskild väghållares förfogande.

Slutligen må framhållas, att väghållarna för att nedbringa plogningskostnaderna i många fall torde kunna träffa överenskommelse med den lastbilsägare som ombesörjer mjölktransporterna att i samband med dessa utföra plogning antingen med egen plog eller med av väghållarna tillhandahållen sådan.

Utskottet. Såsom av den föregående redogörelsen framgår var förevarande fråga genom motionsvis framställda yrkanden föremål för behandling vid

1947 års riksdag. Statsutskottet, till vilket motionerna hänvisats, avstyrkte i sitt utlåtande nr 6, punkt 19, bifall till desamma medan i en vid utlåtandet fogad reservation hemställdes om utredning i ämnet. Vid frågans behandling i kamrarna avgåvos i första kammaren 58 röster för utskottets förslag och 56 röster för reservationen medan motsvarande siffror i andra kammaren voro 69 och 99.

Då nu frågan åter bringats under riksdagens prövning vill utskottet för sin del anföra följande. Därest vintervägunderhållet på de enskilda vägarna övertages av staten torde betydande fördelar stå att vinna icke endast för de enskilda väghållarna utan även för de vägfärdande. I likhet med motionärerna anser utskottet det emellertid icke böra övervägas att staten övertager underhållet av andra enskilda vägar än sådana som användas för allmän trafik och å vilka motorplogning kan ske. Såvitt utskottet kan finna torde ett sådant åtagande från statens sida som här ifrågasättes icke behöva medföra någon mera avsevärd ökning av statsutgifterna för ändamålet. För närvarande utgår statsbidrag till enskilda väghållare med i regel 60 procent och i vissa fall 75 procent av den kostnad, vartill underhållet av väg kan skattas. Om plogningen av de vägar, varom här är fråga, sker genom vägförvaltningarnas försorg, torde kostnaderna kunna avsevärt nedbringas. Utskottet vill i detta sammanhang endast nämna de besparingar, som stå att vinna, därest plogning av de allmänna och enskilda vägarna kan utföras i ett sammanhang.

Med hänsyn till vad nu anförts vill utskottet tillstyrka motionärernas förslag, att en utredning i ämnet företages. För denna utredning, som bör vara förutsättningslös, anser sig utskottet icke böra uppdraga några närmare riktlinjer.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av de likalydande motionerna I: 46 och II: 70 må i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning angående statens övertagande av vinterväghållningen å vissa enskilda vägar ävensom till riksdagen avlåta de förslag i ämnet, vartill utredningen må giva anledning.

Stockholm den 18 juni 1948.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Närvarande: se under utlåtandet nr 64.